

Veel fouten bij afwikkeling rentederivaten

De banken zijn begonnen met de laatste loodjes van de afwikkeling van het rentederivatendrama. Maar dat is geen reden om achterover te leunen. Uit een inventarisatie die op verzoek van Het Financieele Dagblad is gemaakt, blijkt dat er nog veel misgaat: in ruim de helft van alle voorstellen zaten fouten die nadelig uitpakten voor cliënten. De AFM geeft desgevraagd geen cijfers over de afwikkeling en doet fouten af als incidenten.

Fout derivatendrama kan zo €0,5 mln schelen

De banken zijn bezig met de laatste loodjes van het rentederivatendrama. Uit een inventarisatie op verzoek van het FD blijkt dat daarbij nog veel misgaat: ‘Dit is verontrustend.’

Zij zijn naar eigen zeggen ‘tot de bodem gegaan’. Maar deze len-teochtend in april is er dan toch opens een verlossend telefoontje: Deutsche Bank zegt te gaan compenseren. Het telefoontje zou het einde kunnen zijn van een slepend gevecht van de ondernemersfamilie Broekman, die naar eigen zeggen ‘tot twee keer toe door bankiers in het pak is genaaid’: een keer met een gedeeltelijk faillissement van hun winkelketen als gevolg van de crisis en een keer met giftige rentederivaten. ‘Maar wij zijn Broekmannen. Wij zijn goed in mensen kleden. Dat zullen we blijven doen.’

Aan het woord is de 59-jarige Margriet Broekman. Ze is de echtgenote van de 64-jarige Tom Broekman, telg uit een befaamd Utrechts geslacht van textielabrikanten en kledingverkopers en tegenwoordig in de Domstad vooral bekend als eigenaar van jeanszaak De Rode Winkel. Margriet is volgens Tom ‘een echte dossiertijger’. Ze voert al jaren het secretariaat van het bedrijf en heeft de gewoonte om werkelijk alles te bewaren, vertelt Tom.

Het is een gewoonte die achteraf cruciaal blijkt: Margriet dichtte de hiaten in de door de betrokken banken aangelegde derivatendossiers van de Utrechtse textielondernemers. En ze schakelde met haar echtgenoot een expert in die op basis van het familiedossier een eigen berekening maakte. Die rekensom zette de door de banken voorgestelde afwikkeling compleet op zijn kop: hun compensatie ging van bijna niks naar een half miljoen.

Broekman is één van de ruim 20.000 ondernemers die voor de financiële crisis derivaten kregen aangesmeerd door bankiers van Deutsche Bank, ING, ABN Amro, Rabobank, SNS en Van Lanschot. De derivaten zijn complex, maar werken — simpel gezegd — als een verzekering tegen oplopende rente op financieringen. Geen gek idee, vond Tom Broekman destijds. ‘Wij moesten herfinancieren. De rente schommelde in 2006 rond de 4%. Ik herinnerde me nog goed dat de rente eind jaren zeventig op 13% stond.’

TORENHOGHE OPSLAG

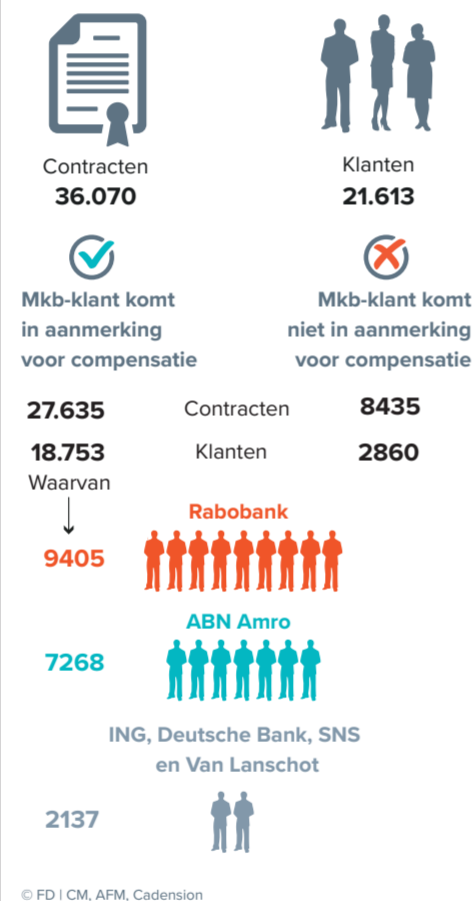
Het leek onvermijdelijk dat de rente vroeg of laat weer zou gaan stijgen. Maar het tegenovergestelde gebeurde. Duizenden middenstanders gingen het schip in, omdat ze nu opeens een opslag moesten betalen. De Broekmannen becijferden dat ze maar liefst €750.000 meer hebben betaald aan hun banken dan wanneer ze een rentevaste financiering hadden genomen.

‘Wij voelen ons daar wel comfortabel bij’, zei een ING-bankier toen ze in 2016 bij hun bank aan de bel trokken over de torenhoge opslag. De jarenlange strijd om compensatie die daarna ontstond laat zich nog het beste omschrijven als een peperdure achtbaanrit. Aanvankelijk boden de banken €15.000 compensatie, maar kort daarna werden ze ‘out of scope’ verklaard. Voor het grootste deel kregen ze geen compensatie meer, omdat ze daar volgens de bank niet voor in aanmerking kwamen.

Op aanraden van een bevriende accountant

Derivatendrama

Mkb-klienten met een rentederivaat tussen 1 april 2011 en 1 april 2014 die een aanbod krijgen of een brief dat zij hiervoor niet in aanmerking komen.

schakelden de Broekmannen Patrick van Gerwen van financieel adviesbureau Cadensio in. Hij beet zich vast in hun dossier met 242 unieke documenten. Sinds november 2017 is er 331 keer gemaild met de banken en Van Gerwen.

Het aantal telefoontjes is niet geregistreerd, maar Van Gerwen heeft volgens Margriet Broekman ‘de blaren op zijn tong geluld’ om de bankiers in beweging te krijgen en wist hen ervan te overtuigen dat de familie wel voldeed aan de criteria voor ruime compensatie. De materie is taai en ongelooflijk complex, zegt ze. ‘We zijn hier jarenlang vrijwel dagelijks mee bezig geweest.’

Het resultaat mag er wezen: als Deutsche daadwerkelijk over de brug komt, krijgen ze nu een half miljoen uitgekeerd. ‘En de bank maakte Van Gerwen complimenten voor de vasthoudendheid van hem en zijn cliënt. Zonder ons doorzettingsvermogen was dit resultaat volgens Deutsche nooit bereikt.’

Het verhaal van de familie Broekman staat haaks op de sussende woorden uit het AFM-kantoor aan de Vijzelgracht in Amsterdam. De centrale boodschap van de toezichthouder: na een moeizame aanloop en veel politiek gekraakel is

‘Je bent onwetend. En je bent volstrekt afhankelijk’

Tom Broekman over de relatie tussen mkb'ers en banken.

de vaart er wel degelijk in gekomen. Mede dankzij ‘het Uniform Herstel Kader’, een 260 pagina's tellend document dat banken spelregels voorschrijft voor de compensatie van gedupeerde ondernemers, zou vrijwel niets meer misgaan.

De AFM geeft zelf desgevraagd geen cijfers over de afwikkeling en doet fouten af als incidenten. En, zo benadrukt de toezichthouder telkens weer, gedupeerde ondernemers accepteren meestal zonder morren de compensatievoorstellen; ook al stelde de AFM dit percentage enkele weken geleden in zijn jaarverslag plots bij van bijna 99% naar 95%.

HOGER FOUTENPERCENTAGE

Zijn de zalvende woorden van de toezichthouder terecht? Het FD vroeg Van Gerwen een inventarisatie te maken van alle voorstellen die hij sinds 2018 in opdracht van cliënten heeft nagerekend. Zijn conclusie: in ruim de helft van alle voorstellen zaten fouten die nadelig uitpakten voor zijn cliënten (zie graphic, red.).

Aanpassingen na bezwaar leidden tot compensatiebedragen, die 25% tot zelfs 85% hoger lagen dan het oorspronkelijke aanbod. Van Ger-

wen: ‘Ik vind dat verontrustend.’

De adviseur zal niet beweren dat zijn inventarisatie kan doorgaan voor een voldragen steekproef. ‘Ik vermoed dat ik gemiddeld genomen iets meer complexe dossiers heb. Maar feit blijft dat inmiddels in één op de vijf dossiers die ik heb bekeken een fout zat die ook door de betrokken bank is erkend. Andere bezwaren lopen nog, dus het aantal kan flink oplopen.’

De Rabobank moet nog drieduizend compensatievoorstellen op de post doen. De andere banken mogen dat klusje dan hebben geklaard, nog lang niet alle voorstellen zijn omgezet in een definitieve schikking. Er is geen reden om achterover te leunen, meent Van Gerwen. ‘De banken hebben zelf gezegd dat ze de complexe dossiers tot het laatst hebben bewaard.’

ACCEPTATIEGRAAD

Voor de Broekmannen is het wellicht eind goed, al goed. Maar ze vertellen hun verhaal aan het FD, omdat er dus nog duizenden ondernemers zijn die een beslissing moeten nemen over een compensatievoorstel van hun bank. De Broekmannen ergeren zich aan de opstelling van toe-

Winkleigenaren Tom en Margriet Broekman kregen dankzij hun vasthoudendheid en een adviseur uiteindelijk ruime compensatie voor het geleden verlies door giftige derivaten.

FOTO: PETER BOER VOOR HET FINANCIEELE DAGBLAD

Compensatievoorstellen die aan belangorganisatie Cadensio zijn voorgelegd

Aanbod van de bank correct volgens Cadensio

Aanbod van de bank niet correct volgens Cadensio

Bezwaar ingediend

Aanbod is/wordt aangepast n.a.v. bezwaar

Bezwaar nog in behandeling

Bezwaar definitief afgewezen

© FD | CM, AFM, Cadensio

zichthouder AFM, die voortdurend schermt met een hoge acceptatiegraad als bewijs van succes. ‘Het is heus niet dankzij de AFM dat wij deze vergoeding hebben gekregen’, zegt Margriet Broekman.

Integendeel: de neiging bij mkb'ers zal altijd zijn om na jaren van sappen een aanbod te accepteren, denken de Broekmannen. Iedere ondernemer kan altijd geld gebruiken. De Broekmannen weten er na het gedeeltelijke faillissement van hun winkelketen alles van. ‘Je bent onwetend. En je bent volstrekt afhankelijk van je bank, waar je vaak ook weer verder mee moet om je onderneming draaiende te houden’, zegt Tom Broekman.

Het half miljoen staat nog niet op een rekening. Maar een bestemming voor het geld is er al wel. Ze gaan hun tweede winkelpand, pal tegenover De Rode Winkel, verbouwen. Er komen woningen boven. En het pand moet een van de duurzaamste winkelpanden van de stad worden. Helaas is de compensatie daarvoor ontoereikend en zullen zij toch weer bij een bank moeten aankloppen om de verbouwing mede te financieren.

AFM: fouten zijn ‘niet structureel’

In een reactie beaamt de AFM dat banken bij de uitvoering van het herstell kader (UHK) fouten maken. Maar die zijn volgens de toezichthouder ‘beperkt en niet structureel’. ‘Het gaat soms om handmatige fouten, interpretaties of verkeerde uitvoering. Hoewel de uitvoering van het UHK nog niet is afgerond, ligt het huidige aantal meldingen van andere belangorganisaties, dan die van Van Gerwen, in lijn met wat banken melden en de waarnemingen van de AFM zelf.’ De AFM benadrukt dat het UHK complex is, dat in de uitvoering fouten kunnen voorkomen en dat dit de toch al gedupeerde ondernemer raakt. Voor de ondernemer is het volgens de toezicht-

houder in het algemeen lastig te volgen wat de AFM richting de banken doet. ‘Vandaar dat belangorganisaties ook in contact staan met de AFM en banken.’ Zowel de AFM als de derivatencommissie hebben gewezen op de mogelijkheid advies in te winnen en dat ondernemers met complexe financieringen er verstandig aan kunnen doen, benadrukt de AFM. ‘Als belangorganisaties op problemen stuiten, kunnen zij dit in goede banen leiden voor de klant. De bank heeft de verantwoordelijkheid de klant compensatie te geven waarop hij volgens het UHK mag rekenen. Als de bank die verantwoordelijkheid niet voelt en neemt, is het onze taak dan op te treden.’